

Albert Torrecasana (Manresa, 1974) és llicenciat en traducció i interpretació per la UAB. Ha treballat d'administratiu, de professor d'idiomes i de corrector al diari *El Punt*. Fa deu anys que es dedica a la traducció literària. Entre altres autors, ha traduït Agatha Christie, H. P. Lovecraft, Ian McEwan, Julian Barnes, Kazuo Ishiguro, Philip Pullman i Vikram Seth.

Dilemes

Encara em xiulen les orelles de l'última esbrincada de l'editor. Fa un parell de setmanes que li hauria d'haver lliurat la traducció de l'última novel·la de l'autor de *best-sellers*. La versió castellana, diu, ja ha passat per correcció i està a punt d'entrar a impremta, i si no m'espavilo la novel·la no arribarà a les llibreries per Sant Jordi, cosa que, no cal dir-ho, representaria un daltabaix per a l'editorial. M'ha amenaçat de rebaixar-me els honoraris, com si no fossin prou irrisoris, i fins i tot de prescindir dels meus serveis en el futur. Però, no sé si empès per la ràbia o per la son acumulada durant les últimes setmanes, m'ha agafat un rampell i m'he despenjat recordant-li les pèssimes condicions en què sovint treballem els traductors, amb terminis impossibles i tarifes injustes, per no parlar del reguitzell d'obres que he traduït per a la seva editorial i que per contracte s'haurien d'haver publicat fa anys.

L'editor, però, no sap que la traducció està pràcticament enllestida. El que em reté de lliurar-la són, ras i curt, les mentides que s'ha empescat l'autor per continuar gaudint d'un èxit que, un cop llegida la novel·la, sembla inevitable. A més, en aquest cas, quan les falsedats t'afecten d'una manera tan directa, la indignació es barreja amb la impotència, i a estones t'entren ganes d'engegar-ho tot a rodar. Durant el dia, com sempre, he estat tan literal, meticulós i fidel al text com he pogut. A la nit, en canvi, sovint m'he despertat immers en un mar de dubtes i he acabat assegut davant l'ordinador, teclejant la veritat que em turmenta des de fa anys.

L'escriptor ha aprofitat l'efemèride de la desaparició de l'inoblidable Russell Cadwell per escriure una novel·la ofensiva i sembrada de falòrnies. Descriu el guitarrista dels Skunks com una persona esquerpa, solitària i autodestructiva. Diu que era una mala influència per als que l'envoltaven, l'ovella negra de la família, la causa directa de la depressió de la seva mare i fins i tot del suïcidi del seu germà. Per no parlar de la qüestió de la secta que presumptament va abduir en Russell, el qual, segons l'autor, «s'hi va acabar unint de bon grat». Quina barra. Només vaig conèixer en Russell l'any que vaig passar a Swansea gràcies a una beca Erasmus, però de seguida ens vam avenir, i si bé és cert que tenia els seus defectes, la descripció escabrosa que en fa l'autor, amb l'única finalitat de guanyar lectors i d'enriquir-se, és diametralment oposada a la realitat.

Encara que l'alcohol emboirés els esdeveniments d'aquella matinada de febrer del 1995, els recordo amb prou nitidesa per reproduir-los gairebé fil per randa. Però també sóc conscient que, si xerro massa, em ficaré en un bon embolic, em guanyaré unes quantes enemistats i deixaré de rebre l'ajut mensual del Govern britànic que m'ha permès dedicar-me a la traducció sense passar gaires penúries. L'endemà mateix dels fets, ens van deixar molt clar que no ens obligaven a res, però de seguida es va fer evident que tot plegat no deixava de ser una amenaça velada. «Podeu insinuar tantes coses com vulgueu», ens van dir, «perquè al capdavall tothom us prendrà per bojos. Això sí, si doneu massa pistes o massa dades i, sobretot, si hi involucreu el Govern, us

tallarem l'aixeta i, per dir-ho d'una manera entenedora, les passareu una mica magres».

Com que sóc poruc de mena, en el fons sé que faré bondat i que no trairé els cànons de la traducció ni les ensenyances universitàries. No m'arriscaré, seré rigorós i d'aquí a pocs dies lliuraré el text, per més fal·laç i ignominiós que em sembli, i desaré la veritat en un calaix. Ben mirat, l'autor de ficció viu de la imaginació i, per tant, té carta blanca a l'hora d'inventar.

El traductor, en canvi, s'ha de cenyir a les paraules escrites i, malgrat les múltiples temptacions que pugui tenir, no ha de subvertir el text. Considerant els precedents, es vendran uns quants milers d'exemplars del llibre, una petita proesa en una llengua com la nostra, i l'editor serà feliç. Pel que fa a mi, l'èxit o el fracàs de l'empresa no em reportaran res. En aquest cas, a més, l'agosarament només es traduiria en neguit. I mentrestant, en Russell, qui sap on para.

Ernest Riera, en vint anys de professió, ha traduït més de vuitanta llibres, de Salinger a Mark Twain, de Zadie Smith a Bruce Chatwin; ha traduït literalment milers de pàgines de còmic (ara ja no, però durant molts anys Batman i Superman van parlar castellà per boca seva); i també s'han estrenat unes quantes traduccions teatrals seves, des de Pinter (*Traïció, Alaska i altres deserts*) fins a Martin McDonagh (*L'home dels coixins*).

Aixeca't

Ho havia provat tot. S'havia aixecat de la cadira i havia donat una volta a la taula; s'havia tornat a aixecar i s'havia preparat un cafè; poca estona després s'havia aixecat i s'havia preparat un te; va estar a punt d'aixecar-se i preparar-se una camamilla, però va haver d'aixecar-se i anar a fer un riu. L'últim recurs que li quedava era aixecar-se i menjar alguna cosa, però menjar sempre el

desconcentrava, i ho deixava només per a casos veritablement desesperats. La qüestió era aixecar-se. Abans d'aixecar-se de l'escriptori, esgotava tota la resta de recursos, exhaustivament: diccionaris bilingües, monolingües, especialitzats, vocabularis, glossaris i monografies; tot seguit, o en primer lloc, o intercaladament, consultes en línia a motors de cerca, webs terminològics,